

16. Maanpuolustus

Maanpuolustussalaisuuteen liittyvät, salassa pidettävät tiedot koskevat puolustusvoimien toimintoja, kuten puolustusvalmiuteen varautumista, sotilastiedustelua sekä puolustusvoimien varustamista, kokoonpanoja, sijoituksia ja käyttöä. Salassapidon piiriin kuuluvat myös näissä toiminnoissa tarvittavat laitteet ja niiden sijoituskohteet. Näitä ovat esimerkiksi maanpuolustusta palvelevat keksinnöt, rakenteet, laitteet ja muut kohteet, järjestelmät, tutka-asemien sijoitukset, ohjusten torjuntajärjestelmät, kiinteät puolustuslaitteet, liikenneyhteydet ja siltarakenteet.

Maanpuolustusalaisuuden ulkopuolella voidaan jättää kuitenkin varsin runsaasti erimuotoista sotilaallista toimintaa, kuten kansainvälistä sotilasyhteistyötä, sotaharjoituksista ilmoittamista ja ulkomaisten sotilastarkkailijoiden kutsuminen harjoituksiin. Asiakirjojen hallinta keskittyy pääasiassa puolustusministeriöön, puolustusneuvostoon ja pääesikuntaan ja sen puolustushaaroihin.

Myös maanpuolustukseen liittyvää salassapitoa ja julkisuutta on arvioitava julkisuusperiaatteen hengessä. Kansalaisille on tärkeää saada maanpuolustusasioista todenmukainen käsitys ja tietoa esimerkiksi puolustusvoimien suorituskyvystä, strategiasta ja aselajien keskinäisistä painotuksista. Toisaalta perustellusti voidaan salata sellaisia maanpuolustukseen liittyviä yksityiskohtaisia tietoja, joiden julkistaminen voisi edesauttaa esimerkiksi Suomeen kohdistuvia sotilaallisia toimia.

Viestikoelaitoksen kehitysstrategia. Elektronista tiedustelua harjoittavan puolustusvoimien Viestikoelaitoksen ei tarvinnut luovuttaa tietoja kehitysstrategiastaan, organisaationrakenteestaan eikä yhteistyökumppaneistaan. Myös laitoksen toimintasuunnitelmat ja toimintakertomukset voitiin salata maanpuolustuksen edun nimissä. Tietojen luovuttamisen olisi vaarantanut paitsi valtakunnan myös laitoksen työntekijöiden turvallisuutta. Pyydyetyt asiakirjat eivät myöskään sisältäneet sellaisia julkisia osia, joista tietoja olisi voitu luovuttaa vaarantamatta maanpuolustuksen etua. Tietopyynnön kohteena olivat laitoksen toimintasuunnitelmat ja toimintakertomukset, organisaatiokaavio, strategia sekä tiedot siitä, mille tahoille Viestikoelaitoksen tietoja toimitetaan ja minkä valtioiden, kansainvälisten järjestöjen ja elinten kanssa Viestikoelaitoksella on tiedusteluyhteistyötä. Viranomaisen mukana vuosilta 1960-2001 ei oltu edes laadittu toimintakertomuksia, vaan vuosiraporttien laadinta on alkanut vasta 2002 tulosjohtamisjärjestelmään siirryttäessä. **(KHO 607/14.3.2007)**

Iskukykytutkimus. Puolustusvoimien iskukykytutkimuksessa käytetyistä kriteereistä ei voitu antaa tietoja vaarantamatta maanpuolustuksen etua. Tiedot olivat peräisin Suomen puolustuksen operatiivisista suunnitelmista ja niiden julkistaminen voisi tästä syystä vahingoittaa tai vaarantaa maanpuolustuksen etua. Kriteereistä olisivat käyneet ilmi strategisen iskun torjumiseen tähtäävät maanpuolustusalueiden sekä merellisen uhkan torjuntavalmiuden tehtävät. Tutkimuksen perusteet ja tulenkäyttötilanteet pohjautuvat kansallisen puolustuksen operatiivisiin suunnitelmiin, jotka olivat kokonaisuudessaan salassa pidettävää tietoa. Salassa pidettäväksi luokiteltiin myös tutkimuksen kriteerit ja yksityiskohtaiset tulokset. Tutkimus oli toteutettu valtioneuvoston 2004 turvallisuuspoliittisen selonteon nojalla ja siitä oli laadittu julkinen tiedote. **(KHO 805/29.3.2007)**

Puolustusneuvoston keskustelupöytäkirjat. Puolustusministeriön ei tarvinnut luovuttaa tiedonpyytäjälle puolustusneuvoston (ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan edeltäjä) pöytäkirjoja vuosilta 1965–1980. Puolustusneuvoston asema ja tehtävien laatu huomioon ottaen neuvostossa käytyjä keskusteluita selostavien asiakirjojen kohdalla pidettiin ilmeisenä, että tietojen antaminen tällaisista asiakirjoista vahingoittaisi maanpuolustuksen etua. **(KHO 1761/8.8.2001)**

Sotilasmateriaalitoimitukset Suomeen. Tietojen antaminen Suomen ja Neuvostoliiton välisen sopimuksen mukaisista sotilasalan erikoismateriaalin ja muun materiaalin toimituksista Suomeen ja niiden maksamisesta vuosina 1991–1995 ei vaarantanut maanpuolustuksen etua. Tietoja pyytänyt oikeutettiin saamaan ote tästä kertovasta sopimusartiklan kappaleesta. Ratkaisussa otettiin huomioon, että valtioneuvoston oikeuskansleri oli aiemmin päätöksessään selostanut kyseisen artiklan siltä osin, kun hakija oli pyytänyt otteen sopimuksesta. **(KHO 1967/22.6.2000)**

Suljettu tarjouspyyntö. Suljettuun tarjouskilpailuun osallistuneella yhtiöllä oli asianosaisena oikeus saada pääesikunnalta tiedot salaisista hankinta-asiakirjoista sen jälkeen, kun tilaus oli tehty. **(KHO 1994 A 6)**